

OBRÁZEK 2.6 | Úloha Velikonoční ostrov, otázka číslo 5

Velikonoční ostrov
Otázka 5 / 7

Přečti si článek „Zničily polynéské krysy stromy na Velikonočním ostrově?“ na pravé straně. Odpověz na otázku kliknutím na jednu z možností.

Jaký důkaz předkládají Carl Lipo a Terry Hunt na podporu své teorie o vymizení velkých stromů na Velikonočním ostrově?

- Krysy se dostaly na ostrov v kánoích osadníků.
- Krysy možná na ostrov přivezli osadníci úmyslně.
- Krysí populace se může každých 47 dnů zdvojnásobit.
- Zbytky palmových ořechů nesou stopy po krysím hlodání.

NOVINKY Z VĚDY

Zničily polynéské krysy stromy na Velikonočním ostrově?

Michal Kubát, redaktor pro vědu

V roce 2005 vydal Jared Diamond knihu *Kolaps*. V této knize popisuje osídlování Velikonočního ostrova (známého též po názvem Rapa Nui).

Kniha brzy po svém vydání vyvolala velkou polemiku. Mnozí vědci zpochybňovali Diamondovu teorii o tom, co se na Velikonočním ostrově stalo. Souhlasili, že vzrostlé stromy zmizely už před objevením ostrova prvními Evropany v 18. století, ale nesohlasili s Diamondovou teorií o příčině jejich vymizení.

Dva vědci, Carl Lipo a Terry Hunt, nyní uveřejnili novou teorii. Jsou přesvědčeni, že nové stromy nemohly vyrůst, protože semena stromů sežraly polynéské krysy. Krysy byly podle nich na Velikonoční ostrov přivezeny náhodou nebo úmyslně v kánoích, na nichž připluli první osadníci.

Studie prokázaly, že populace krys se může každých 47 dnů zdvojnásobit. A to je nějakých krys, které se musí něčím živit. Na podporu své teorie Lipo a Hunt uvádějí zbytky palmových ořechů, které nesou stopy po krysím hlodání. Vědci samozřejmě uznávají, že ke zničení lesů na Velikonočním ostrově přispěli také lidé. Jsou však přesvědčeni, že z řady činitelů jsou největším viníkem polynéské krysy.

V páté otázce má žák pochopit, která informace v textu podporuje nebo potvrzuje teorii vědců. Žák musí dobře porozumět textu a následně určit, která z jeho částí může být použita jako důkaz na podporu uvedené teorie. Vzhledem k nutnému souladu mezi dokládanou teorií a identifikovanou informací byla úloha přiřazena ke čtenářskému procesu odhalení a zpracování rozporu.

Většina otázek spadajících do této kategorie vyžaduje odhalení rozporu mezi dvěma zdroji. Analogicky sem však patří také otázky, pro jejichž zodpovězení je nezbytné usoudit, že jsou informace ve dvou nebo více zdrojích v souladu.

Správná odpověď je: **Zbytky palmových ořechů nesou stopy po krysím hlodání.**

TABULKA 2.9 | Specifika otázky číslo 5, úloha Velikonoční ostrov

Čtenářský proces	Odhalení a zpracování rozporu
Formát otázky	Jednoduchý výběr odpovědi – vyhodnocováno počítačem
Obtížnost	Úroveň 4 – vysoká